

تدوین مدل ساختاری رابطه سبک‌شناختی و خلاقیت هیجانی با نقش میانجی شایستگی هیجانی-اجتماعی دختران نوجوان

دانشجوی دکتری گروه روانشناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

دانشیار گروه روانشناسی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران

استادیار گروه روانشناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

حمیرا رهانجام

سید جلال یونسی*

محمد مهدی شریعت باقری

دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۲۸

ایمیل نویسنده مسئول:

jyounesi@uswr.ac.ir

پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۲۵

چکیده

هدف: هدف این پژوهش، تدوین مدل ساختاری رابطه سبک‌شناختی و خلاقیت هیجانی با نقش میانجی شایستگی هیجانی اجتماعی در دانشآموزان دختر دوره دوم دبیرستانی بود.

روش پژوهش: روش پژوهش حاضر توصیفی و طرح پژوهش همبستگی از نوع مدل معادلات ساختاری بود. جامعه آماری این پژوهش تمام دانشآموزان دختر پایه یازدهم دوره دوم متوسطه در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ در شهر تهران بودند که از بین آن‌ها، ۴۶۰ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشای انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه خلاقیت هیجانی آوریل (۱۹۹۹)، پرسشنامه سبک‌های شناختی ویتکین و همکاران (۱۹۷۷) و پرسشنامه شایستگی هیجانی-اجتماعی زو و جی (۲۰۱۲) جمع‌آوری شد. جهت تحلیل داده‌های پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون و مدل معادلات ساختاری و نرم‌افزارهای SPSS.22 و AMOS.22 استفاده شد. سطح معناداری در این پژوهش 0.05 در نظر گرفته شد. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد که ضریب مسیر بین شایستگی هیجانی اجتماعی با خلاقیت هیجانی ($P < 0.01$, $\beta = 0.55$) مثبت-و معنادار بود. نتایج نشان داد شایستگی هیجانی-اجتماعی، رابطه بین سبک‌شناختی با خلاقیت هیجانی را میانجی‌گری کرد ($P < 0.01$, $\beta = 0.22$). **نتیجه‌گیری:** شایستگی هیجانی-اجتماعی در رابطه بین سبک‌های شناختی و خلاقیت هیجانی نقش میانجی ایفا می‌کنند. نتایج این پژوهش می‌تواند برای متخصصان حیطه‌های روان‌شناسی، تعلیم و تربیت و اداره آموزش و پرورش مفید باشد.

کلیدواژه‌ها: خلاقیت هیجانی، سبک‌های شناختی، شایستگی هیجانی-اجتماعی.

فصلنامه علمی پژوهشی خانواده درمانی کاربردی

شاپا (الکترونیکی) ۲۴۳۰-۲۷۱۷

<http://Aftj.ir>

دوره ۳ | شماره ۲ پیاپی ۱۱ | ۴۴۹-۴۶۶

تابستان ۱۴۰۱

نوع مقاله: پژوهشی

به این مقاله به شکل زیر استناد کنید:
درون متن:

(راهانجام، یونسی و شریعت باقری، ۱۴۰۱)

در فهرست منابع:
راهانجام، حمیرا، یونسی، سید جلال، و شریعت باقری، محمد مهدی. (۱۴۰۱). تدوین مدل ساختاری رابطه سبک‌شناختی و خلاقیت هیجانی با نقش میانجی شایستگی هیجانی-اجتماعی دختران نوجوان. فصلنامه خانواده درمانی کاربردی، ۳(۲)، پیاپی ۱۱: ۴۴۹-۴۶۶.

مقدمه

در مرز بین شناخت و هیجان، خلاقیت قرار دارد (آدامکو، دانسو، اوذین و دامواه، ۲۰۱۶). در سمت شناختی این مرز، خلاقیت در بالاترین سطح از پردازش تفکر، جزء فرآیندهای "عالی" تفکر طبقه‌بندی شده است (اگری، کینگ، کاسترو، وایلی و بروزکوسکی، ۲۰۱۵). در سمت هیجانی، خلاقیت موقعیتی برای شدیدترین تجارب عاطفی زندگی، از نامیدی محض تا اوج سرمستی را فراهم می‌کند (آلن کار و فلیت، ۲۰۱۶). اغلب رویکردهای جدید به خلاقیت را شامل "توانایی تشکیل تداعی‌های جدید بین پدیده‌ها" می‌دانند بهنحوی که به تولید ایده‌هایی جدید در قالب طرحواره گردد (المودهن، پکیاناثار، استچی و کیو، ۲۰۲۰). خلاقیت شناختی را پژوهشگران و نظریه‌پردازان از دیدگاه‌های متفاوتی بررسی و تعریف کرده‌اند. ابعاد متفاوت سیالی، انعطاف‌پذیری، بسط، اصالت و پیچیدگی تفکر از شاخص‌ها و ملاک‌های خلاقیت شناختی است که در مدل‌های مختلف به آن‌ها توجه شده است (بلازاروتی، بیاسونی، بیلانی، پروناس و ولوتی، ۲۰۱۶). مجموعه هدف‌های شخصی افراد از ارزیابی توانایی‌های خود متأثر می‌شود. ادراک خودکارآمدی^۱ بالاتر از هدف، افراد را به چالش می‌کشد و درنتیجه باعث تعهد بیشتر او به افراد دیگر برای رسیدن به اهدافشان می‌شود. بیشتر افراد درگیر کارهایی می‌شوند که با آن احساس رضایت و راحتی کنند و از کارهای که نمی‌توانند انجام دهند، اجتناب می‌کنند. خودکارآمدی خلاقیت^۲ اصطلاحی است که بهوسیله بندورا بر اساس اصطلاح خودکارآمدی، گسترش یافته است (بیانچی و شونفلد، ۲۰۱۶). در کل خودکارآمدی خلاقیت نشان‌دهنده یک خود قضاوتی از توانایی است که روی انتخاب، تلاش، هدف، دستاوردها و پیامدها تأثیر می‌گذارد (کورگنت، اسپین و هرناندز-گونزالس، ۲۰۱۶).

شاپیستگی هیجانی-اجتماعی، توانایی فرد در مقابله مؤثر با مطالبات و چالش‌های روزمره زندگی است که شامل توانایی فرد در تداوم حالت بهزیستی و نمود این توانایی در رفتار مثبت و انطباقی در تعامل با دیگران، فرهنگ و محیط است (داتو، کینگ و والذر، ۲۰۱۷). شاپیستگی هیجانی-اجتماعی به توانایی درک، مدیریت و ابراز جنبه‌های اجتماعی و هیجانی زندگی فرد گفته می‌شود، به شیوه‌ای که مدیریت موفقیت‌آمیز در وظایف زندگی همچون یادگیری، ایجاد ارتباط، حل مسائل روزمره و سازگاری با نیازهای پیچیده رشد و توسعه را شامل می‌شود. این شاپیستگی‌ها، خودآگاهی، کنترل تکانه، همکاری و مراقبت از خود و دیگران را نیز در بر می‌گیرد (داینر، سلیگمن، چوی و اویشی، ۲۰۱۸)؛ بنابراین می‌توان گفت عدم توانایی فرد برای بروز شاپیستگی هیجانی-اجتماعی خود منجر به کاهش توانایی وی در حل و فصل مسائل شخصی، کاهش خودکارآمدی، خلاقیت و افزایش احتمال ابتلای فرد به ناتوانی در یادگیری می‌گردد (دومیتروویچ، دورلاک، استیلی و ویسبرگ، ۲۰۱۷).

با توجه به اینکه پاسخ‌های عاطفی افراد تحت تأثیر شناختشان است و از آنچه بسیاری از افراد با سبک تفکرشنان با دیگران ارتباط برقرار می‌کنند. این موضوع می‌تواند به تعصب در ارزیابی و قضاآفت درباره رویدادها و مسائلی به دلیل تحریف‌های شناختی منجر شود (دمپرات، جینات، جنگمانس و جولیبرت، ۲۰۱۶). نظریه شناختی مشکلات روانی را ناشی از فرایندهای چون تفکر معیوب، استنباط‌های غلط بر پایه اطلاعات ناکافی

1. Efficacy

2. Creativity Self-Efficacy

یا نادرست و ناتوانی در متمایز کردن خیال از واقعیت می‌داند. یکی از انواع خطاهای شناختی، تحریف شناختی با عنوان تفکر قطعی نگری می‌باشد (دی‌هان، هیرایی و رایان، ۲۰۱۶). تفکر قطعی نگری، باعث تحریف واقعیات می‌شود و در حقیقت مادر تحریفات شناختی بوده و تمام تحریفات شناختی در اصل به این تحریف برمی‌گردد. تفکر قطعی نگر نوعی تحریف شناختی می‌باشد که حادثه و یا امری را با قاطعیت مساوی چیز دیگر می‌داند (فردریکسن، چون کوفی، پک و فینکل، ۲۰۰۸).

در نظام آموزشی و در ارتباط با یادگیری عوامل متعددی وجود دارند که بهنوبه خود بر یادگیری اثر می‌گذارد یکی از این عوامل سبک‌های شناختی می‌باشد. (فانچینی، جونگولد و دیرانی، ۲۰۱۹). نتایج پژوهش کوپایه‌ئیها و همکاران (۲۰۱۳) نشان داد که بین خلاقیت و تفکر قطعی نگر رابطه معکوس و معنادار وجود دارد. همچنین، از میان مؤلفه‌های تفکر قطعی نگر، رابطه مطلق‌نگری و قطعی‌نگری در حوادث منفی با خلاقیت معنادار و در جهت عکس بود. به علاوه، رابطه تفکر قطعی نگر با خلاقیت هیجانی معنادار و معکوس بود. همچنین، از میان مؤلفه‌های قطعی‌نگری، مؤلفه‌های قطعی‌نگری در تعامل با دیگران، قطعی‌نگری در حوادث منفی و مطلق‌نگری با متغیر خلاقیت هیجانی، رابطه عکس و معنادار نشان داده‌اند و مؤلفه پیش‌بینی آینده، رابطه معناداری با خلاقیت هیجانی نداشت. همچنین نتایج دهقانی و همکاران (۲۰۱۹) نشان داد بین هوش هیجانی و خلاقیت با خودکارآمدی رابطه مثبت و معنادار و همچنین رابطه معناداری بین هوش هیجانی و خلاقیت با انگیزش پیشرفت از طریق میانجی‌گری خودکارآمدی به دست آمد.

بر اساس بررسی‌های که صورت پذیرفته، پژوهش جامعی که رابطه متغیرهای خلاقیت هیجانی را با تفکر قطعی نگر و سبک‌های شناختی با نقش واسطه‌ای خودکارآمدی خلاقیت و شایستگی هیجانی- اجتماعی مشخص کند، انجام‌نشده بود. بنابراین پژوهش حاضر به دلیل پر کردن این خلاصه‌پژوهشی و فراهم آوردن دانش لازم در این زمینه از اهمیت زیادی برخوردار می‌باشد؛ بنابراین هدف از انجام این پژوهش تعیین برآشش مدل ساختاری سبک‌شناختی و خلاقیت هیجانی دانش‌آموزان با نقش میانجی شایستگی هیجانی- اجتماعی در دانش‌آموزان دختر دوره دوم دبیرستانی بود. پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به سؤال زیر بود:

- آیا مدل ساختاری سبک‌شناختی و خلاقیت هیجانی دانش‌آموزان با نقش میانجی شایستگی هیجانی- اجتماعی در دانش‌آموزان دختر دوره دوم دبیرستانی از برآشش مطلوب برخوردار است؟

روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی از نظر روش تجزیه و تحلیل توصیفی- همبستگی، همراه معادلات ساختاری بود. جامعه آماری این پژوهش تمام دانش‌آموزان دختر پایه یازدهم دوره دوم متوسطه که مشغول به تحصیل در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ در شهر تهران بود. حجم جامعه طبق آخرین آمار ثبت‌نام دانش‌آموزان (بر اساس اطلاعات ثبت‌شده در سامانه سناد (تا ۲۷ شهریور ۱۳۹۷)، ۱۲ میلیون و ۷۹۵ هزار و ۵۲۵ نفر بود. از این آمار، یک‌میلیون و ۹۹۳ هزار و ۵۶۰ دانش‌آموزان دختر در دوره متوسطه دوم ثبت‌نام شد. شیوه نمونه‌گیری تصادفی خوش‌های بود. از بین مناطق شهر تهران به طور تصادفی ۵ منطقه انتخاب گردید. در هر منطقه به طور تصادفی دو دبیرستان دولتی دخترانه دوره دوم متوسطه گزینش و در هر دبیرستان دو کلاس پایه یازدهم تجربی به صورت تصادفی انتخاب و در یک مکان مشخص (مانند کلاس درس) حضور یافتند و به صورت انفرادی به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. برای تعیین تعداد نمونه در پژوهش مدل یابی به ازای هر متغیر آشکار

۱۰ تا ۱۵ نفر نیاز است و بر اساس متغیرهای موجود، ۵۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی انتخاب شدند. ملاحظات اخلاقی پژوهش حاضر به شرح ذیل بودند: به شرکت‌کنندگان درباره هدف پژوهش و کارکرد پژوهش و ... اطلاعاتی به صورت کتبی آرایه شد و در صورت تمایل در پژوهش مشارکت می‌نمودند. این اطمینان به افراد داده شد که تمام اطلاعات محترمانه هستند و برای امور پژوهشی مورداستفاده قرار خواهند گرفت. به منظور رعایت حریم خصوصی، نام و نام خانوادگی شرکت‌کنندگان ثبت نشد. برای جمع‌آوری داده‌ها از ابزارهای زیر استفاده شد.

ابزارهای پژوهش

۱. پرسشنامه خلاقیت هیجانی آوریل^۱ (۱۹۹۹). این پرسشنامه به منظور اندازه‌گیری خلاقیت هیجانی در چهار بعد تازگی، اثربخشی، صداقت و آمادگی تهیه کرده و شامل ۳۰ ماده است که ۷ ماده مربوط به آمادگی هیجانی، ۱۴ ماده تازگی، ۵ ماده اثربخشی و ۴ ماده صداقت را اندازه‌گیری می‌کند. در مقابل هر گویه، طیف پنج گزینه‌ای از خیلی کم تا خیلی زیاد قرار دارد به ترتیب به گزینه خیلی کم تا خیلی زیاد قرار دارد به ترتیب به گزینه خیلی کم نمره یک و به گزینه خیلی زیاد نمره ۵ اختصاص می‌یابد. البته سؤالات ۲۰، ۱۱ و ۲۹ به طور معکوس نمره‌گذاری می‌شوند، حداقل و حداکثر نمره و نقطه برش در بعد آمادگی هیجانی به ۲۷، ۷ و ۳۵ و ۲۱ در بعد توانایی واکنش نشان دادن ۱۴، ۷۰ و ۴۲ و در بعد کارآیی و اصالت ۹ و ۴۵ و ۲۰، ۰/۸۰ و ۰/۸۵ و ۰/۸۹ به دست آورد (آوریل، ۱۹۹۹). برای محاسبه روایی پرسشنامه از روش تحلیل عاملی و همبستگی آن با آزمون‌های مشابه استفاده کرد که بر اساس تحلیل عاملی به جای ۴ بعد، ۳ بعد به دست آورد و اثربخشی و صداقت باهم تشکیل یک عامل دادند. پایایی نسخه فارسی این پرسشنامه در پژوهش عبدي برای نمره‌ی کل خلاقیت هیجانی ۰/۹۲ و برای ابعاد تازگی، اثربخشی، صداقت و آمادگی به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۸۱ و ۰/۷۴ به دست آمد (عبدي، ۰/۸۵).

۲. پرسشنامه سبک‌های شناختی ویتکین^۲ و همکاران (۱۹۷۷). ویتکین و همکاران در سال ۱۹۷۷ پرسشنامه سبک‌های شناختی «آزمون گروهی شکل‌های نهفته» را ساختند (ویتکین و همکاران، ۱۹۷۷). این پرسشنامه شامل ۲۵ تصویر است. در هر تصویر، از آزمودنی خواسته می‌شود که یکشکل هندسی ساده را درون یک طرح پیچیده‌ی نهفته بیابد و با مدد پرنگ کند. توانایی آزمودنی دریافت اشکال ساده، بدون این‌که به‌وسیله‌ی طرح پیچیده منحرف شود، میزان وابسته یا نابسته به زمینه بودن او را مشخص می‌کند. این آزمون از سه بخش تشکیل شده است؛ بخش اول شامل ۷ تصویر است که برای تمرین ارائه می‌شود. در این بخش دو دقیقه زمان داده می‌شود. بخش‌های دوم و سوم هر کدام دارای ۹ تصویر است و برای پاسخ به هر بخش ۵ دقیقه وقت در نظر گرفته می‌شود. نمره آزمون از بخش‌های دوم و سوم به دست می‌آید و بین صفر، وابستگی کامل تا ۱۸، استقلال کامل، متغیر است. به هر پاسخ درست ۱ نمره تعلق می‌گیرد و هر چه نمره آزمودنی بالاتر باشد، نشانه مستقل بودن بیشتر از زمینه است. نمره ۰ تا ۶ وابستگی به زمینه، ۷ تا ۱۱

1. Emotional Creativity Inventory Scale (ECI)

2.Whitkin Cognitive Styles Questionnaire

بی‌طرف و ۱۲ تا ۱۸ استقلال از زمینه را نشان می‌دهد. ویتکین و همکاران (۱۹۷۷)، اعتبار این آزمون را با روش باز آزمایی در نمونه خارجی، برای مردان ۰/۸۲ و برای زنان ۰/۷۹ گزارش کرد. فاطمی و همکاران (۲۰۱۴)، ضریب همسانی درونی این آزمون را در نمونه ایرانی به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آورد. ۳. پرسشنامه شایستگی هیجانی- اجتماعی دانش آموزان^۱ (ژو و ای، ۲۰۱۲). پرسشنامه ۲۵ سؤالی با ۵ مؤلفه خودآگاهی، آگاهی اجتماعی، خود مدیریتی، مدیریت رابطه و تصمیم‌گیری مسئولانه توسط ژو و ای در سال ۲۰۱۲ تدوین شد (ژو و ای، ۲۰۱۲). این پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت ۱ کاملاً مخالفم، ۲ تا حدی مخالفم، ۳ مخالفم، ۴ تا حدی موافقم، ۵ موافقم و ۶ کاملاً موافقم می‌باشد. برای هر مؤلفه ۵ سؤال در نظر گرفته شده است مثلاً برای مؤلفه خودآگاهی سؤال یکتا ۵ در نظر گرفته شده است. نتایج تحلیل عاملی با استفاده از روش تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد که این پرسشنامه، مقیاسی چندبعدی است و پنج عامل این پرسشنامه ۵۹/۲۳ درصد واریانس سازه شایستگی هیجانی- اجتماعی تبیین می‌کنند. ضرایب پایایی برای کل مقیاس و مؤلفه‌های آن بین ۰/۷۷ تا ۰/۸۷ همبستگی برای کل مقیاس و مؤلفه‌های آن در باز آزمایی بین ۰/۶۵ تا ۱ قرار دارد که در سطح ۰/۰۰۱ (p < ۰/۰۰۱) معنادار بوده که ضرایب مطلوبی است (ژو و ای، ۲۰۱۲). پایایی نسخه فارسی این پرسشنامه در ایران به روش آلفای کرونباخ، ۰/۸۷ به دست آمد (اما مقلي وند، کديور و شريفي، ۲۰۱۸).

روش اجرا. این پژوهش از آمار توصیفی برای دسته‌بندی مشخصات فردی آزمودنی‌ها به‌منظور محاسبه فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار استفاده شد. همچنین در این پژوهش روش آمار استنباطی استفاده شده است. از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف برای تشخیص نرمال بودن داده‌ها و از ضریب همبستگی پیرسون و مدل معادلات ساختاری استفاده شد. در راستای برآزندگی الگوی پیشنهادی، از شاخص مجذور خی دو بر درجه آزادی، شاخص نکویی تطبیقی CFI، شاخص نکویی برآش GFI، شاخص نکویی برآش تطبیقی AGFI و ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب RMSEA بررسی شد. اگر شاخص نسبت مجذور AGFI، CFI، GFI بزرگ‌تر از ۰/۹۵ و شاخص‌های RMSEA کوچک‌تر از ۰/۰۵ باشد برآش بسیار مطلوب را نشان می‌دهد. اگر شاخص‌های SPSS.22 از ۰/۰۸ باشد برآش مطلوب و خوب دلالت دارد. جهت تحلیل داده‌های پژوهش از نرم‌افزارهای AMOS.22 و استفاده شد. سطح معناداری در این پژوهش ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

میانگین \pm انحراف معیار سن شرکت‌کنندگان در پژوهش حاضر، $۱۶/۳ \pm ۴/۲$ بود. به‌منظور بررسی نرمال بودن داده‌های پژوهش از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف استفاده شد. با توجه به آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای تمام متغیرها غیر معنادار شده است. فرض نرمالیتی متغیرهای شایستگی هیجانی- اجتماعی، خلاقیت هیجانی و سبک‌های شناختی رد نشد.

جدول ۱. آماره‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	تازگی	خلاقیت هیجانی	شاپرکی	اجتماعی	سبک‌های شناختی
میانگین	۹/۸۴	۲۲/۲۲	۶/۴۹**	۱۷/۶۰	۱۰/۱۷
انحراف	۴۲/۵۱	۱۴/۹۸	۲۲/۸۵	۱۰/۱۳	
آماره	۰/۴۲	۰/۳۷	۰/۴۲	۰/۳۷	
تحمل	۰/۴۲	۰/۷۰	۰/۴۲	۰/۷۰	
معیار	۹/۸۴	۵/۵۳	۶/۴۹**	۰/۴۹**	
دوربین واریانس	۲/۳۶	۰/۷۰	۰/۴۲	۰/۴۲	
دوريين واتسون	۱/۷۰	۱/۴۱	۱/۷۰	۱/۷۰	
آمادگی					
اثربخشی					
صدقت					
خلاقیت هیجانی					
خودآگاهی					
آگاهی اجتماعی					
خود مدیریتی					
مدیریت رابطه					
تصمیم‌گیری مسئولانه					
شاپرکی هیجانی-					
شاپرکی هیجانی					
اجتماعی					
سبک‌های شناختی					

برای شناسایی رابطه بین متغیرهای حاضر در مدل از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. یافته‌های به دست آمده از ضریب همبستگی بین متغیرهای پژوهش در جدول (۱) درج گردیده است.

جدول ۲. ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۱	۱
خلاقیت هیجانی			
شاپرکی هیجانی- اجتماعی			
سبک‌های شناختی			

**P<0/05

یافته‌های به دست آمده از تحلیل همبستگی پیرسون بین متغیرهای مورد مطالعه نشان داد که بین متغیر سبک‌شناختی مستقل با خلاقیت هیجانی و شاپرکی هیجانی- اجتماعی همبستگی معنادار وجود داشت (P=0/010).

جدول ۳. شاخص‌های نیکوبی برآشش مدل مفهومی برآشش شده

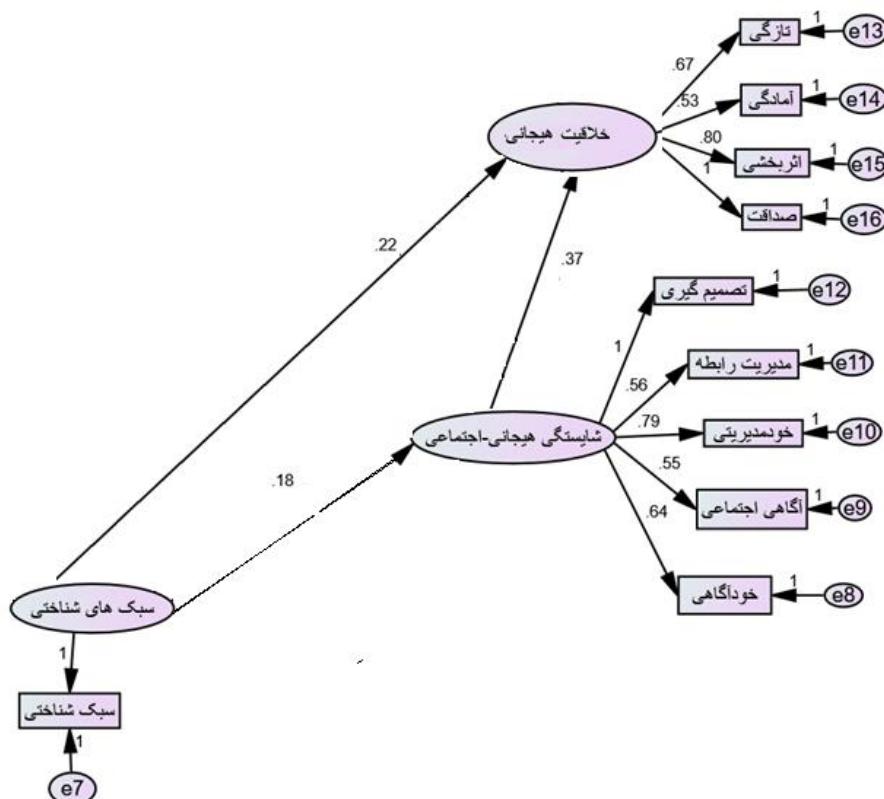
شاخص‌های نیکوبی برآشش	χ ² /df	RMSEA	AGFI	GFI	CFI
الگوی ساختاری	۲/۴۶	۰/۰۵۷	۰/۹۱	۰/۹۵	۰/۹۳

جدول ۳ نشان داد شاخص‌های نیکویی برآزش از برازش مطلوب الگو با داده‌های گردآوری شده حمایت کرده است.

جدول ۴. ضرایب مسیر کل خلاقیت هیجانی، شایستگی هیجانی- اجتماعی و سبک‌های شناختی

مسیرها	بار عاملی استاندارد	مقدار احتمال	β
مسیر کل سبک‌شناختی وابسته-> شایستگی هیجانی-	۰/۰۷۲	۰/۱۷۶	اجتماعی -> خلاقیت هیجانی
سبک‌شناختی بی‌طرف -> شایستگی هیجانی-	۰/۰۵۰	۰/۱۹۲	سبک‌شناختی اجتماعی -> خلاقیت هیجانی
سبک‌شناختی مستقل-> شایستگی هیجانی-	۰/۲۷۵	۰/۰۰۲	اجتماعی -> خلاقیت هیجانی

نتایج جدول ۴ نشان داد رابطه سبک‌شناختی مستقل و خلاقیت هیجانی با نقش میانجی شایستگی هیجانی- اجتماعی نشان داد، اثر غیرمستقیم معنادار بود؛ بنابراین متغیر شایستگی هیجانی- اجتماعی در رابطه بین متغیر سبک‌شناختی مستقل و خلاقیت هیجانی نقش میانجی داشت.

شکل ۱. الگوی مسیر مدل برآزش شده روابط بین سبک‌های شناختی، خلاقیت هیجانی و شایستگی هیجانی- اجتماعی با برآورد ضرایب استاندارد

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام این پژوهش تعیین برآش مدل ساختاری سبک‌شناختی و خلاقیت هیجانی دانش‌آموزان با نقش میانجی شایستگی هیجانی- اجتماعی در دانش‌آموزان دختر دوره دوم دبیرستانی بود. خلاقیت هیجانی موجب نگرش مثبت فرآگیران نسبت به یادگیری، افزایش اعتمادبه‌نفس، بهبود تعاملات اجتماعی و افزایش خودکارامدی و افزایش پیشرفت و موفقیت‌های تحصیلی می‌شود. همچنین رابطه سبک‌شناختی مستقل و خلاقیت هیجانی با نقش میانجی شایستگی هیجانی- اجتماعی نشان داد اثر غیرمستقیم معنادار می‌باشد؛ بنابراین متغیر شایستگی هیجانی- اجتماعی در رابطه بین متغیر سبک‌شناختی مستقل و خلاقیت هیجانی نقش میانجی را دارا می‌باشد. این نتیجه با نتایج پژوهش کوپایه‌ئیها و همکاران (۲۰۱۳) که نشان دادند بین خلاقیت و تفکر قطعی نگر رابطه معکوس و معنادار و نیز بین تفکر قطعی نگر با خلاقیت هیجانی رابطه معکوس و معنادار وجود دارد، همسو بود. همچنین با نتایج پژوهش دهقانی و همکاران (۲۰۱۹) که نشان دادند بین هوش هیجانی و خلاقیت با خودکارامدی رابطه مثبت و معنادار و همچنین رابطه معناداری بین هوش هیجانی و خلاقیت با انگیزش پیشرفت از طریق میانجی‌گری خودکارامدی به دست آمد، همسو بود.

جهت نتیجه‌گیری از زوایای دیگر و تبیین یافته‌های پژوهش حاضر، مبنی بر اینکه شایستگی هیجانی- اجتماعی دانش‌آموزان در رابطه بین سبک‌شناختی و خلاقیت هیجانی نقش میانجی دارد، می‌توان بیان داشت که حس خودمختاری و کارآیی با خودآگاهی (مثل شناخت نقاط قوت و ضعف خود، مدیریت خود (به عنوان مثال انگیزه دادن به خود) و تصمیم‌گیری مسئولانه (انتخاب سازنده) مرتبط است (دمیترویچ و همکاران، ۲۰۱۷). درنهایت، حس وابستگی نشان‌دهنده مهارت‌های ارتباطی و آگاهی اجتماعی است؛ بنابراین ارضا نیازهای اساسی روان‌شناختی نقش مهمی در درک شایستگی هیجانی- اجتماعی دانش‌آموزان دارد (۸). با توجه به دیدگاه یادگیری هیجانی- اجتماعی، رضایت از این سه نیاز، به عنوان ارتقاء انگیزه‌های خودمختار، افزایش تعلق دانش‌آموزان به مدرسه، تصمیم‌گیری مسئولانه، درگیری تحصیلی و تقویت دستاوردهای خلاق آن‌ها، محسوب می‌شود (داینر و همکاران، ۲۰۱۸). همچنین، نظریه گسترش احساسات مثبت فردیکسون به یادگیری هیجانی- اجتماعی منتهی می‌شود. این نظریه بیان می‌کند که احساسات خاص می‌توانند به‌طور مثبت در مجراهای لحظه‌ای عمل فکر تأثیر بگذارند و در این صورت، منابع فردی اجتماعی و روحی شخص را افزایش می‌دهند (فردیکسن و همکاران، ۲۰۰۸). این احساسات مثبت، زمینه-های توجه و شناخت و رفتارهایی را که فرد می‌تواند استفاده کند را گسترش می‌دهند، تفکر انعطاف‌پذیر و خلاق را قادر می‌سازد و به‌طور بالقوه مهارت‌های مقابله‌ای را افزایش می‌دهد؛ بنابراین محیطی که این احساسات مثبت را پشتیبانی می‌کند، مانند یک حامی مستقل، توان بالقوه‌ای را برای تأثیرپذیری سازگاری دانش‌آموزان و شادکامی آن‌ها فراهم می‌سازد (فانچینی و همکاران، ۲۰۱۹).

محدودیت پژوهش حاضر استفاده از شیوه همبستگی بود که استنباط علی در مورد روابط حاصله را محدود می‌سازد. محدود بودن جامعه‌ی پژوهش به دانش‌آموزان شهر تهران، تعمیم نتایج به سایر شهرها را با محدودیت مواجه می‌سازد. پیشنهاد می‌شود از روش‌های پژوهشی ترکیبی با کاربرد روش‌هایی چون مصاحبه و مشاهده در کنار پرسشنامه برای گردآوری اطلاعات استفاده شود. به‌روزسانی نمودن ابزار متغیرهای موردنرسی در اولویت پژوهش‌های بعدی قرار گیرد. پیشنهاد پژوهشی که می‌توان برای پژوهش‌های آتی

بکار گرفت، این است که بسته‌های آموزشی شایستگی هیجانی- اجتماعی در امر تعلیم و تربیت دانشآموزان تهییه و استانداردسازی گردد. پیشنهاد می‌شود جهت بهبود شایستگی هیجانی- اجتماعی و خلاقیت هیجانی در دانشآموزان از طریق گنجاندن در خلال فعالیت‌های کتاب‌های درسی. تشکیل کارگاه‌های شایستگی هیجانی- اجتماعی در راستای بالا بردن سطح خلاقیت و شادکامی جمعیت فعال و انرگذار کشور. آموزش معلمان درزمنیه^۱ شایستگی هیجانی- اجتماعی و ارتقاء خلاقیت هیجانی از طریق دادن فعالیت‌های مناسب و تعامل پایدار با آنان. بر اساس یافته‌های این پژوهش می‌توان گفت شایستگی هیجانی- اجتماعی در رابطه بین سبک‌های شناختی و خلاقیت هیجانی نقش میانجی ایفا می‌کند. نتایج این پژوهش می‌تواند برای متخصصان حیطه‌های روان‌شناسی، تعلیم و تربیت و اداره آموزش و پرورش مفید باشد.

موازین اخلاقی

در این پژوهش موازین اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی و رازداری رعایت شد. با توجه به شرایط و زمان تکمیل پرسشنامه‌ها ضمن تأکید به تکمیل تمامی سؤال‌ها، شرکت‌کنندگان در مورد خروج از پژوهش مختار بودند. پس از اتمام پژوهش گروه گواه نیز تحت مداخله قرار گرفتند.

سپاسگزاری

گروه پژوهشی بر خود لازم می‌دانند تا از مدیران مدارس و تمامی دانشآموزان عزیزی که نهایت همکاری را با محققین در فرایند اجرای پژوهش تشکر و قدردانی نمایند.

مشارکت نویسنده‌گان

پژوهش حاضر حاصل اقتباس از رساله دکتری نویسنده اول بود که توسط معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی به تصویب رسیده است. همه نویسنده‌گان این پژوهش در طراحی، مفهوم‌سازی، روش‌شناسی، گردآوری داده‌ها، تحلیل آماری داده‌ها، پیش‌نویس، ویراستاری و نهایی سازی نقش یکسانی داشتند.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسنده‌گان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

منابع

- دهقانی، یوسف، افшин، سید علی، سادات حسینی، فریده، سعیدی، مهری. (۱۳۹۸). نقش میانجی خودکارآمدی تحصیلی در رابطه بین هوش هیجانی و خلاقیت با انگیزش پیشرفت. روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه. ۸(۲): ۴۲-۲۲.
- امامقلی وند، فاطمه، کدیور، پروین، پاشاشریفی، حسن. (۱۳۹۸). شاخص‌های روان‌سنجدی پرسشنامه شایستگی هیجانی - اجتماعی دانشآموزان (SECQ). فصلنامه اندازه گیری تربیتی، ۳۳(۹): ۷۹-۱۰.

کوپایه ئیها، میریم، حسینی، افضل السادات، رضوی نعمت اللهی، ویدا. (۱۳۹۲). بررسی رابطه تفکر قطعی‌نگر با خلاقیت و خلاقیت هیجانی. ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، ۳(۱)، ۱۷۵-۲۰۰.

References

- Abdi, B. (2010). Factor structure of Emotional Creativity Inventory (ECI-Averill, 1999) among Iranian undergraduate students in Tehran universities. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 5, 1442-1446.
- Adomako, S., Danso, A., Uddin, M., & Damoah, J. O. (2016). Entrepreneurs' optimism, cognitive style and persistence. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*.
- Agree, E. M., King, A. C., Castro, C. M., Wiley, A., & Borzekowski, D. L. (2015). "It's got to be on this page": Age and cognitive style in a study of online health information seeking. *Journal of medical Internet research*, 17(3), e3352.
- Alencar, E. M. L. S. D., & Fleith, D. D. S. (2016). Relationships between motivation, cognitive styles and perception of teaching practices for creativity. *Estudos de Psicologia (Campinas)*, 33, 503-513.
- Al-Moadhen, A. A., Packianather, M. S., Setchi, R., & Qiu, R. (2020). Robot task planning in deterministic and probabilistic conditions using semantic knowledge base. In *Robotic Systems: Concepts, Methodologies, Tools, and Applications* (pp. 1097-1120). IGI Global.
- Averill, J. R. (1999). Individual differences in emotional creativity: Structure and correlates. *Journal of personality*, 67(2), 331-371.
- Balzarotti, S., Biassoni, F., Villani, D., Prunas, A., & Velotti, P. (2016). Individual differences in cognitive emotion regulation: Implications for subjective and psychological well-being. *Journal of Happiness Studies*, 17(1), 125-143.
- Bianchi, R., & Schonfeld, I. S. (2016). Burnout is associated with a depressive cognitive style. *Personality and Individual Differences*, 100, 1-5.
- Corgnet, B., Espín, A. M., & Hernán-González, R. (2016). Creativity and cognitive skills among millennials: Thinking too much and creating too little. *Frontiers in Psychology*, 7, 1626.
- Dampérat, M., Jeannot, F., Jongmans, E., & Jolibert, A. (2016). Team creativity: Creative self-efficacy, creative collective efficacy and their determinants. *Recherche et Applications en Marketing (English Edition)*, 31(3), 6-25.
- Datu, J. A. D., King, R. B., & Valdez, J. P. M. (2017). The academic rewards of socially-oriented happiness: Interdependent happiness promotes academic engagement. *Journal of School Psychology*, 61, 19-31.
- DeHaan, C. R., Hirai, T., & Ryan, R. M. (2016). Nussbaum's capabilities and self-determination theory's basic psychological needs: Relating some fundamentals of human wellness. *Journal of Happiness Studies*, 17(5), 2037-2049.
- Diener, E., Seligman, M. E., Choi, H., & Oishi, S. (2018). Happiest people revisited. *Perspectives on Psychological Science*, 13(2), 176-184.
- Domitrovich, C. E., Durlak, J. A., Staley, K. C., & Weissberg, R. P. (2017). Social-emotional competence: An essential factor for promoting positive adjustment and reducing risk in school children. *Child development*, 88(2), 408-416.
- Fanchini, A., Jongbloed, J., & Dirani, A. (2019). Examining the well-being and creativity of schoolchildren in France. *Cambridge Journal of education*, 49(4), 391-416.
- Fatemi, A. H., Vahedi, V. S., & Seyyedrezaie, Z. S. (2014). The effects of top-down/bottom-up processing and field-dependent/field-independent cognitive style on Iranian EFL learners' reading comprehension. *Theory and Practice in Language Studies*, 4(4), 686.

- Fredrickson, B. L., Cohn, M. A., Coffey, K. A., Pek, J., & Finkel, S. M. (2008). Open hearts build lives: positive emotions, induced through loving-kindness meditation, build consequential personal resources. *Journal of personality and social psychology*, 95(5), 1045.
- Witkin, H. A., Moore, C. A., Oltman, P. K., Goodenough, D. R., Friedman, F., Owen, D. R., & Raskin, E. (1977). Role of the field-dependent and field-independent cognitive styles in academic evolution: a longitudinal study. *Journal of educational psychology*, 69(3), 197.
- Zhou, M., & Ee, J. (2012). Development and validation of the social emotional competence questionnaire (SECQ). *The International Journal of Emotional Education*. 4(2): 27-42.

پرسشنامه خلاقیت هیجانی

ردیف	سوالات				
	۱	۲	۳	۴	۵
۱					
۲					
۳					
۴					
۵					
۶					
۷					
۸					
۹					
۱۰					
۱۱					
۱۲					
۱۳					
۱۴					
۱۵					
۱۶					
۱۷					

۵	۴	۳	۲	۱	در موقعیت های عاطفی دوست دارم به شیوه متفاوت و منحصر به فردی پاسخ دهم.	۱۸
۵	۴	۳	۲	۱	این که در موقعیت هایی قرار گیرم و بخواهد و پاسخ عاطفی غیر معمول بدhem را دوست دارم	۱۹
۵	۴	۳	۲	۱	بعد از این که یک واکنش عاطفی شدید داشتم سعی می کنم آن را به طور دقیق مرور و بررسی کنم.	۲۰
۵	۴	۳	۲	۱	می توانم پاسخ های عاطفی خلاقالنه و ابتکاری بدhem	۲۱
۵	۴	۳	۲	۱	واکنش های عاطفی ام انعکاسی از احساسات درون هستند	۲۲
۵	۴	۳	۲	۱	برای توضیح عواطف خاصی که دارم سعی می کنم شعر و رمان بنویسم.	۲۳
۵	۴	۳	۲	۱	همزمان می توانم عواطف متفاوتی را تجربه کنم.	۲۴
۵	۴	۳	۲	۱	عواطف منبع اصلی معنا در زندگی هستند و بدون آنها زندگی معنایی ندارد.	۲۵
۵	۴	۳	۲	۱	فیلمها و کتابهای را دوست دارم که شرایط عاطفی غیرقابل پیش بینی و پیچیده ای را به تفسیر میکشند.	۲۶
۵	۴	۳	۲	۱	برای اینکه عواطف خودم را بهتر بفهمم به عواطف دیگران توجه می کنم.	۲۷
۵	۴	۳	۲	۱	پاسخ های عاطفی ام آنقدر متنوع هستند که گاهی اوقات نمی توانم آنها را توضیح دهم.	۲۸
۵	۴	۳	۲	۱	سعی می کنم ، عواطفم را پنهان کنم.	۲۹
۵	۴	۳	۲	۱	می توانم تعدادی از عواطف مختلف را تجربه کنم.	۳۰

پرسشنامه شایستگی هیجانی

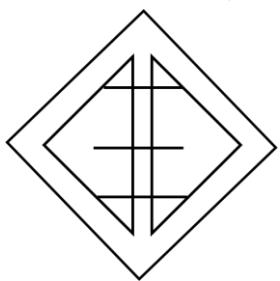
نادرست	کاملاً نادرست		کاملاً درست		کاملاً درست		سوالات
	تا حدی نادرست	کمی نادرس	تا حدی درست	کمی درست	تا حدی درست	کمی درست	
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۱. می دانم، به چه می اندیشم و چه کاری انجام می دهم
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۲. دلیل کاری را که انجام می دهم، می دانم	
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۳. خلقوخو و احساسات خودم را درک می کنم.	
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۴. می دانم چه موقع بی حوصله می شوم.	
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۵. عصبانی بودن افراد را از چهره آنان می خوانم.	
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۶. با نگاه کردن به حالات چهره افراد احساسات آنان را درک می کنم.	
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷. به آسانی درک می کنم که چرا مردم چنین احساسی دارند.	
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۸. اگر فردی غمگین، عصبانی یا خوشحال است، می دانم به چه چیزی فکر می کند.	
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۹. می دانم که چرا مردم این طور عکس العمل نشان می دهند.	
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۱۰. اگر دوستم ناراحت باشد، دلیل ناراحتی او را به خوبی حدس می زنم.	
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۱۱. در شرایط فشارزا می توانم آرام باشم.	
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۱۲. در شرایط جدید یا در حال تغییر، می توانم آرام باشم و بر اضطرابم غلبه کنم	
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۱۳. وقتی اوضاع خوب پیش نمی رود می توانم آرامش خود را حفظ کنم.	

۴۶۱ تدوین مدل ساختاری رابطه سبک‌شناختی و خلاقیت هیجانی با ... | خانواده درمانی کاربردی | راهنمایی و همکاران

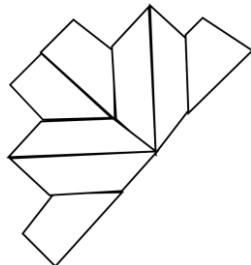
راهنمایی و همکاران خانواده درمانی کاربردی						
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۱۴. وقتی اتفاق بدی می‌افتد، می‌توانم احساسات خودم را کنترل کنم.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱۵. به هنگام عصبانیت، قبل از بحث پیرامون موضوع، آرامش خودم را به دست می‌آورم.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱۶. هرگاه ناخواسته به دوستم آسیب برسانم، از او معذرت‌خواهی می‌کنم.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱۷. وقتی دوستانم غمگین هستند سعی می‌کنم آنان را دلداری بدهم.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱۸. هنگام دعوا با دوستان، سعی می‌کنم از آنان انتقاد نکنم.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱۹. اشتباهات دوستانم را تحمل می‌کنم.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۲۰. خودم را بدون پایین کشیدن دیگران ایستاده نگه می‌دارم.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۲۱. هنگام تضمیم‌گیری عوایق آن را در نظر می‌گیرم.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۲۲. اطمینان دارم وقتی امکان انتخاب وجود دارد، نتایج مشیت‌تری به دست می‌آید.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۲۳. قبل از دست زدن به هر کاری همه جوانب را می‌سنجم.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۲۴. قبل از ارائه پیشنهاد، ملاک‌های انتخاب شده را در نظر می‌گیرم.	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۲۵. قبل از استفاده از هر راهکاری، نقاط قوت و ضعف آن را در نظر می‌گیرم.	۱	۲	۳	۴	۵	۶

شکلهای نهفته مربوط به سبک‌های شناختی
بخش اول

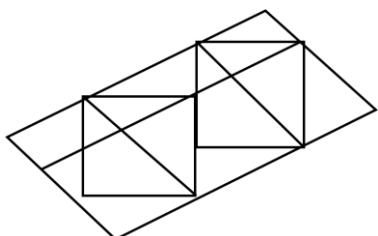
شکل ذ را پیدا کن

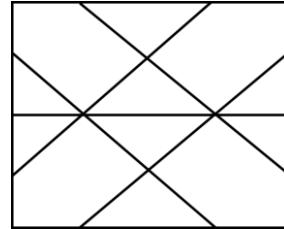
شکل پ را پیدا کن

شکل ج را پیدا کن

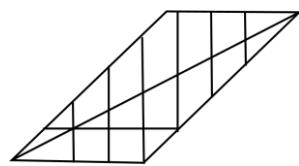
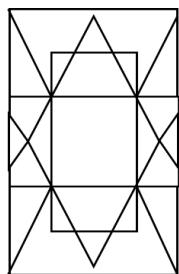

شکل ب را پیدا کن

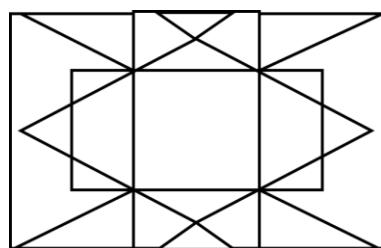

شکل ذ را پیدا کن

شکل پ را پیدا کن

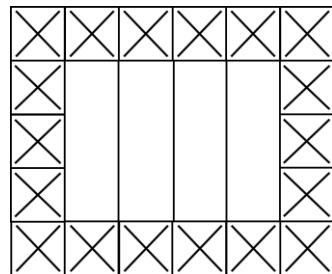
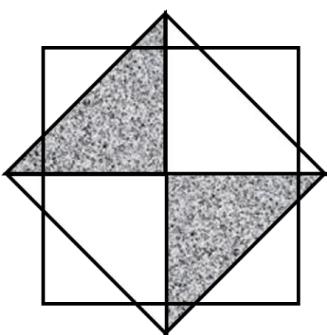
شکل ج را پیدا کن

بخش دوم

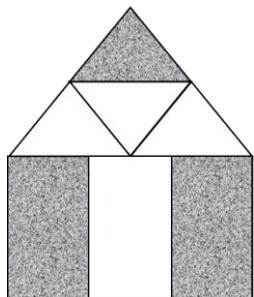
شکل ب را پیدا کن

شکل الف را پیدا کن

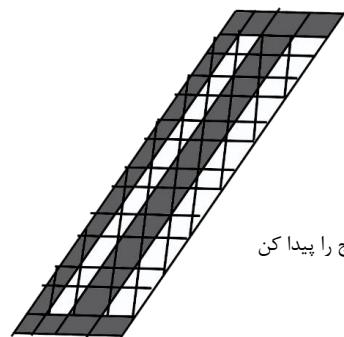

شکل ت را پیدا کن

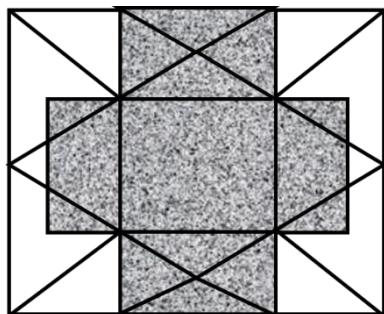
شکل پ را پیدا کن

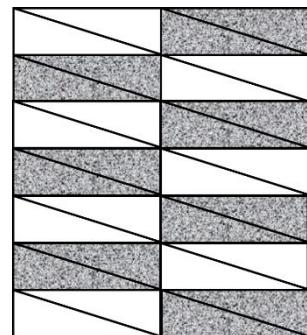
شکل ح را پیدا کن

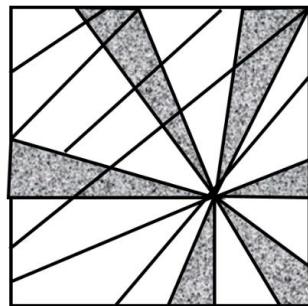
شکل ج را پیدا کن

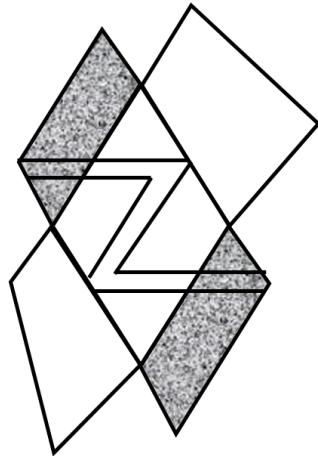
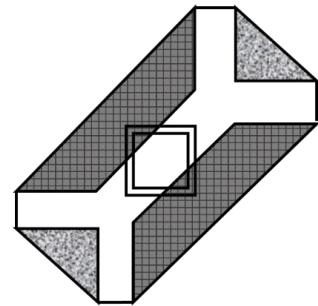
شكل ب را پیدا کن

شكل ج را پیدا کن

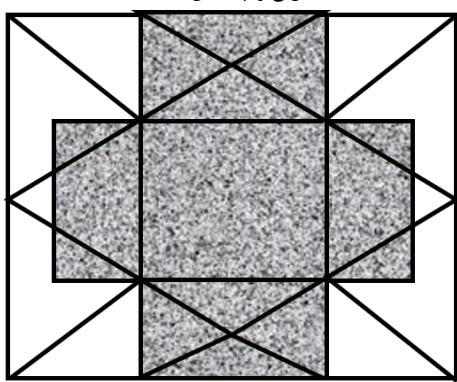

شكل ذ را پیدا کن

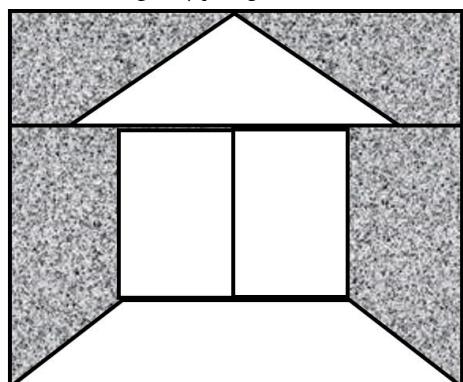

بخش سوم

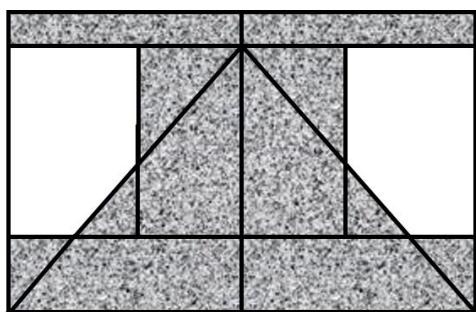
شکل ج را پیدا کن

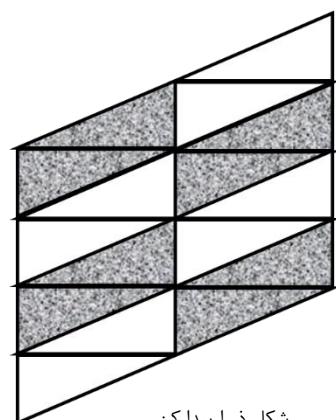
شکل الف را پیدا کن

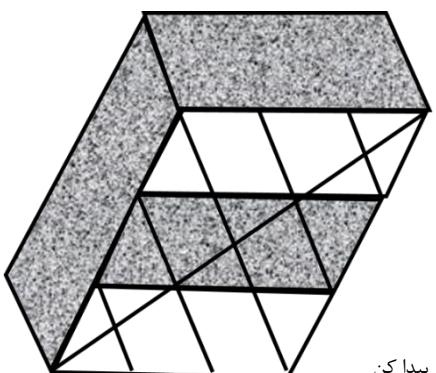
شکل ب را پیدا کن

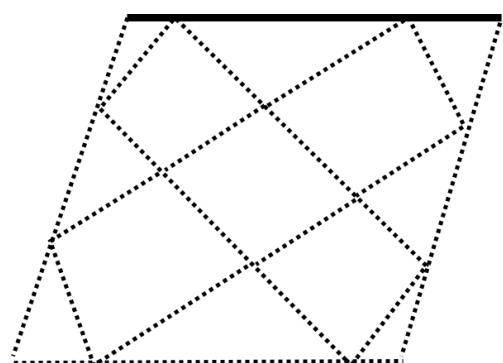
شکل ج را پیدا کن

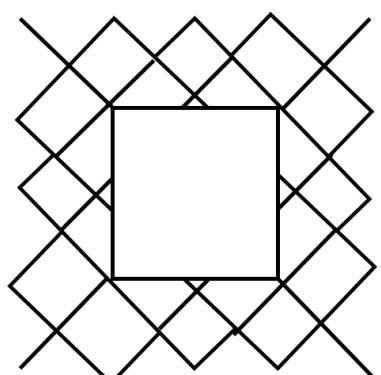
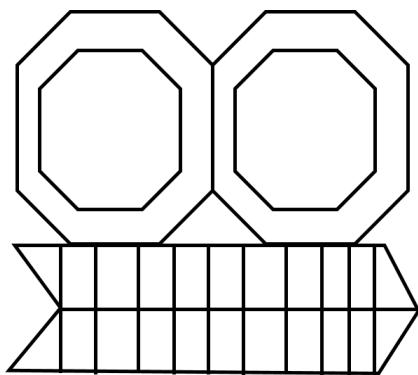
شکل ج را پیدا کن

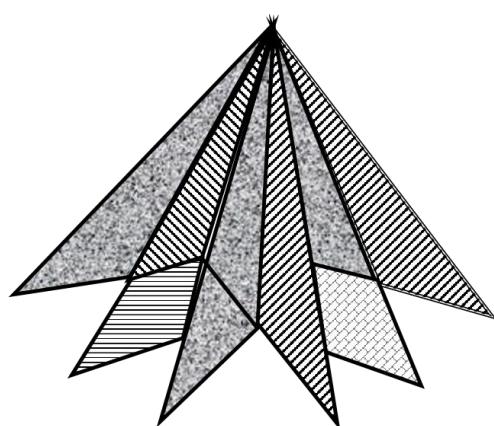
شکل ب را پیدا کن

شکل ذ را پیدا کنید

شکل د را پیدا کن

شکل های ساده ارائه شده به آزمودنی به ترتیب زیر می باشد.

شکل ذ	شکل د	شکل ج	شکل ج	شکل ت	شکل پ	شکل ب	شکل الف

Developing a Structural Model of the Relationship between Cognitive Style and Emotional Creativity with the Mediating Role of Emotional-Social Competence of Adolescent Girls

Homeira. Rahanjam¹, Seyyed Jalal. Younesi^{2}, & MohammadMahdi. Shariat bagheri³*

Abstract

Aim: The aim of this study was to determine the fit of the structural model of deterministic thinking and cognitive style and students' emotional creativity with the mediating role of creativity self-efficacy and emotional-social competence.

Methods: The present research method was descriptive and the correlation research design was structural equation model. The statistical population of this study was all 11th grade female students in the second year of high school in the academic year of 2018-19 in Tehran, from which 460 people were selected by cluster random sampling. 5 districts were randomly selected from the districts of Tehran. Data were collected using the April (1999) Emotional Creativity Questionnaire, and Social Emotional Competence Questionnaire Zhu and Ji (2012) were collected. Pearson correlation coefficient and structural equation model and SPSS.22 and AMOS.22 software were used to analyze the research data. Significance level in this study was considered 0.05. **Results:** The results showed that the path coefficient between social emotional competency and emotional creativity ($\beta=0.55$, $p<0.001$) was positive and significant, and the results showed that social-emotional competency mediated the relationship between cognitive style and emotional creativity ($\beta=0.22$, $p<0.001$). **Conclusion:** Socio-emotional competency plays a mediating role in the relationship between cognitive styles and emotional creativity. The results of this study can be useful for specialists in the fields of psychology, education and education department.

Keywords: *Emotional Creativity, Cognitive Styles, Emotional-Social Competence, Students*

1. PhD student, Department of Psychology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

2. ***Corresponding Author:** Associate Professor, Department of Psychology and Counseling, Rehabilitation University of Social Welfare Sciences, Tehran, Iran

Email: jyounesi@uswr.ac.ir

3. Assistant Professor, Department of Psychology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran